

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΠΟΛΙΤΕΙΑ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Κεφ. 1 – Η κοινωνία, η πολιτεία και η οικονομία

Στόχοι, οι μαθητές/τριες να μάθουν:

- Να αναλύουν τη δυναμική αλληλεξάρτηση της κοινωνίας – πολιτείας – οικονομίας.
- Να προσεγγίζουν συνθετικά την έννοια του πολίτη.
- Να ενδιαφέρονται και να εφαρμόζουν την πολιτική τέχνη.
- Να εξηγούν τον ρόλο και τα χαρακτηριστικά του πολιτικού και να αξιολογούν τις δραστηριότητές του.
- Να αξιολογούν τα λόγια και τις πράξεις των πολιτικών.
- Να εξηγούν τη λειτουργία της οικονομίας και τις σχέσεις κοινωνίας – πολιτείας και οικονομίας.

Βασική ορολογία

- αντιπραγματισμός	- κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό ον	- πολιτική συμμετοχή
- άτομο		- πολιτική τέχνη
- αυθεντικό νόμισμα	- οικονομία οίκου	- πολιτικό ήθος
- θεμελιώδες πολιτικό πρόβλημα	- οικονομία πόλης	- πολιτικός
- καταμερισμός εργασίας	- πόλις	- πολιτικός ηγέτης
- κοινωνία	- πολίτης	- ρόλος πολιτικού
- κοινωνική ομάδα	- πολιτικές αξίες	- σχέσεις ανταγωνισμού
	- πολιτικές αρετές	- σχέσεις συνεργασίας

1.1 Άνθρωπος: κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ον

Ο άνθρωπος έχει **ανάγκες**,

- **απλές** [π.χ. ξεκούραση] και
- **σύνθετες** [π.χ. εύρεση τροφής]

Πως τις ικανοποιεί [ειδικά τις σύνθετες]; Μέσα από συνεργασία με άλλους. Δηλαδή με

- **συνύπαρξη** και
- **συνδιοίκηση**

... και μέσω της συνύπαρξης & συνδιοίκησης οδηγείται στη **δημιουργία των κοινωνιών**.

Έτσι, ο άνθρωπος είναι από τη φύση του

- **πολιτικό**,
- **κοινωνικό** και
- **οικονομικό ον**. [Αριστοτέλης]

1.1 Άνθρωπος: κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ον

Βιολογικά χαρακτηριστικά [αναπτύσσονται ανεξάρτητα από την κοινωνία]:

- φύλο
- χρώμα ματιών
- διάπλαση
- χρώμα δέρματος κλπ.

Κοινωνικά χαρακτηριστικά: [είναι αποτέλεσμα διαρκούς αλληλεπίδρασης ατόμου (βιολογίας) & κοινωνίας]:

- προσωπικότητα
- ικανότητες
- μόρφωση
- αξίες κλπ.

1.1 Άνθρωπος: κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ον

Μέσω της διαρκούς αλληλεπίδρασης **ο άνθρωπος είναι** τελικά

- **πομπός** μηνυμάτων προς την κοινωνία και
- **δέκτης** μηνυμάτων από την κοινωνία,

κι έτσι, **η συμπεριφορά του είναι** ταυτόχρονα

- **ατομική** και
- **κοινωνική**

1.1 Άνθρωπος: κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ον

Τι είναι κοινωνία; Ένα σύνολο ανθρώπων που έχει τα εξής 5 χαρακτηριστικά:

Οργάνωση:

γραπτοί & άγραφοι κανόνες ρυθμίζουν τις σχέσεις.

Αυτοτέλεια:

έχει χαρακτηριστικά που το κάνουν διαφορετικό από άλλα σύνολα / κοινωνίες .

Διαφοροποίηση:

μη ομοιογενές σύνολο, σχέσεις ανταγωνισμού / εκμετάλλευσης.

Ταυτότητα [συλλογική]:

έχει συνείδηση ότι είναι ξεχωριστό σύνολο [κοινωνία].

Διάρκεια:

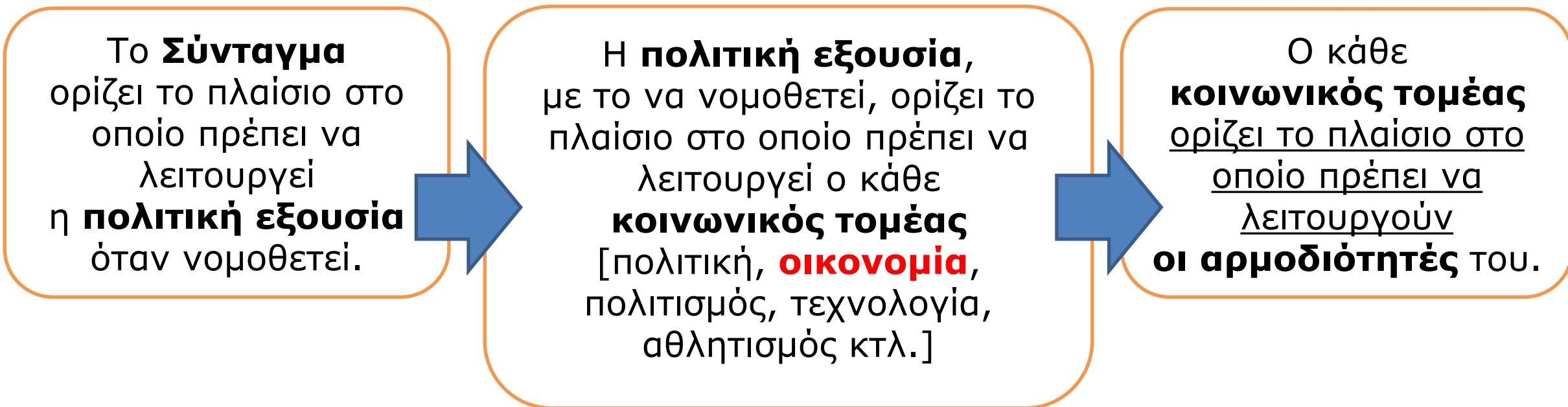
συνέχεια στο χρόνο.

1.1 Άνθρωπος: κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ον

Τέλος Ενότητας 1.1

1.5 Η οικονομία

1.5.1 Κοινωνία, πολιτεία & οικονομία: αμφίδρομες σχέσεις

Έτσι, η πολιτική ορίζει το πλαίσιο της οικονομίας και η οικονομία ορίζει το πλαίσιο των διάφορων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Συμφέρον της κοινωνίας / πολιτείας είναι μια ισχυρή οικονομία που ικανοποιεί τις ατομικές και συλλογικές ανάγκες προάγοντας την ευημερία των ανθρώπων.

1.5 Η οικονομία

1.5.1 Κοινωνία, πολιτεία & οικονομία: αμφίδρομες σχέσεις

Η οικονομία παίζει, λοιπόν, καθοριστικό ρόλο στην πρόοδο μιας κοινωνίας / πολιτείας. Στη σύγχρονη εποχή, ο ρόλος της οικονομίας έχει ενισχυθεί τόσο πολύ που, αντί να ορίζει η πολιτική το πλαίσιο της οικονομίας, συμβαίνει το αντίθετο:

σήμερα η οικονομία κυριαρχεί επί της πολιτικής! Αυτό συμβαίνει για 2 λόγους:

1. Η διεθνής ισχύς που έχει αποκτήσει η σύγχρονη καπιταλιστική οικονομία. Οι πολιτικοί, τα κράτη κι η ίδια η πολιτική αδυνατούν να ελέγξουν τις μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες, τράπεζες κτλ.
2. Η “αποικιοποίηση” της πολιτικής απ’ την οικονομία. Δηλαδή η επιβολή της οικονομικής λογικής στην πολιτική και στην καθημερινότητα. Οι άνθρωποι π.χ. σκέπτονται τη σχέση κόστους - ωφέλειας για κάθε ενέργειά τους: “τι θα κερδίσω αν σπουδάσω αυτό;”, “τι θα μου αποφέρει η συμμετοχή μου στην τοπική συνέλευση;”. Έτσι, απαξιώνονται όλο και περισσότερο οι δράσεις που αποσκοπούν στο δημόσιο συμφέρον [αφού, πιθανώς, δεν “αποφέρουν” κάποιο κέρδος].

1.5 Η οικονομία

1.5.1 Κοινωνία, πολιτεία & οικονομία: αμφίδρομες σχέσεις

Όταν η οικονομία κυριαρχεί επί της πολιτικής τότε, ο καταναλωτής κυριαρχεί επί του πολίτη. Αυτό δυσκολεύει την κοινωνική πρόοδο και αλλαγή, γιατί **οι αλλαγές δεν γίνονται απ' τους καταναλωτές, αλλά απ' τους πολίτες.**

Εξίσου ανεπιθύμητο με την κυριαρχία της οικονομίας στην πολιτική είναι και το ανάποδο:

η **κυριαρχία της πολιτικής στην οικονομία** [ή και σε άλλους τους τομείς της ζωής] μπορεί να οδηγήσει στον **ολοκληρωτισμό**. Να επιβάλλει δηλαδή περιορισμούς στις λειτουργίες κοινωνικών τομέων [του πολιτισμού, των τεχνών, του αθλητισμού, της παιδείας κ.α.].

Αυτοί οι τομείς αν δεν είναι ελεύθεροι δε μπορούν να λειτουργήσουν σωστά. Κι αν δεν λειτουργήσουν σωστά, η κοινωνία δε μπορεί να επιτύχει πρόοδο και αλλαγή.

[σ. 16-17]

1.5 Η οικονομία

1.5.2 Από την οικονομία του οίκου στην οικονομία της πόλης

- Στις **αρχαίες αγροτικές κοινωνίες**, οικονομικό κέντρο ήταν το **νοικοκυριό**. Εκεί μέσα παράγονταν και καταναλώνονταν όσα αγαθά χρειαζόταν η οικογένεια. Η περίσσεια ανταλλάζονταν με άλλα αγαθά.
- Στις **νεότερες εποχές**, οικονομικό κέντρο έγινε η κοινότητα και μετά η **πόλη**. Ο καταμερισμός της εργασίας έκανε το νοικοκυριό να προμηθεύεται τα περισσότερα αγαθά του από την αγορά και να παράγει μόνο ορισμένα. Η υιοθέτηση του χρήματος διευκόλυνε τις συναλλαγές / ανταλλαγές.

Έτσι, η **πόλη** είναι το στοιχείο που διαφοροποιεί τη νέα κοινωνία από την παλιά.

1.5 Η οικονομία

Τέλος Ενότητας 1.5
Τέλος 1^{ου} Κεφαλαίου

Κεφ. 1 – Ερωτήσεις – Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Α΄ ΟΜΑΔΑ

1α. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:

- ___ Μεταξύ ατόμου και κοινωνίας υπάρχει σχέση αλληλεπίδρασης.
- ___ Αντιπραγματισμός είναι η χρήση χρήματος στις ανταλλαγές.
- ___ Οι κοινωνικές επιστήμες υποστηρίζουν ότι η συμπεριφορά είναι αποτέλεσμα έμφυτων παραγόντων.
- ___ Η πολιτική για τους αρχαίους Έλληνες υπηρετεί αξίες.
- ___ Το άτομο λειτουργεί ως δέκτης και ως πομπός μηνυμάτων.

1β. Ο πολιτικός θα πρέπει (βάλτε σε κύκλο την σωστή απάντηση):

- α. Να είναι αποτελεσματικός.
- β. Να έχει ήθος.
- γ. Να ασκεί την πολιτική ως λειτούργημα.
- δ. Να έχει αρετές.
- ε. Όλα αυτά.

1γ. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α΄ στήλης με τις έννοιες της Β΄ στήλης, γράφοντας τον αντίστοιχο αριθμό της Α΄ στήλης στο κενό της Β΄ στήλης.

Α΄ στήλη

- 1. άτομο
- 2. ομάδα
- 3. κοινωνία
- 4. αυτοτέλεια
- 5. συμπεριφορά

Β΄ στήλη

- ___ χαρακτηριστικό της κοινωνίας
- ___ μεγάλο σύνολο ανθρώπων
- ___ μικρό σύνολο ανθρώπων
- ___ ατομική και κοινωνική
- ___ πομπός και δέκτης

2α. Αναπτύξτε την έννοια του πολίτη στην κλασική Αθήνα.

2β. Για ποιους λόγους η οικονομία κυριαρχεί επί της πολιτικής;

Β΄ ΟΜΑΔΑ

1α. Επιλέξτε από την ιστορία έναν σημαντικό πολιτικό και σημειώστε ποια σημεία της πολιτικής του αποτέλεσαν τομή για την εποχή του και γιατί;

1β. Να εξηγήσετε με ένα παράδειγμα την άποψη ότι «μεταξύ ατόμου και κοινωνίας υπάρχει μια σχέση διαρκούς αλληλεπίδρασης».

2α. Ποια ήταν η δοκιμασία όσων αναλάμβαναν δημόσιο αξίωμα στην αρχαία Αθήνα;

2β. Ποια ήταν τα προσόντα του πολιτικού στην αρχαία Ελλάδα;

Επιπλέον:

– Να επισημάνετε δύο σημαντικά κοινωνικά ή οικονομικά ή πολιτικά προβλήματα και να προτείνετε τρόπους επίλυσής τους.